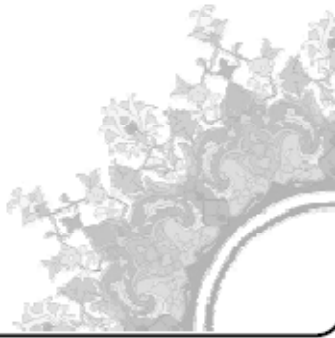

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور

بخش علمی: مدیریت، اقتصاد و حسابداری

مرکز: کرج

پایان نامه

برای دریافت مدرک کارشناسی ارشد

رشته: علوم اقتصادی

عنوان پایان نامه:

بررسی اثرات پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی

بر عرضه و صادرات محصولات کشاورزی

(مطالعه موردی: بررسی سیب و پرتقال)

محمد محمود رباطی

استاد راهنما

دکتر مصطفی بستاک

استاد مشاور:

دکتر غلامرضا یآوری

شهریور ۱۳۹۲

دانشگاه پیام نور استان البرز

بسمه تعالی

تصویب نامه

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مرکز کرج

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم اقتصادی

تحت عنوان: " بررسی اثرات پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی بر عرضه و صادرات محصولات کشاورزی (مطالعه موردی: بررسی سیب و پرتغال)"

نام و نام خانوادگی: آقای محمد محمودرباطی
شماره دانشجویی: ۹۰۰۰۱۲۹۷۵

تاریخ دفاع: ۹۲/۰۶/۲۰ روز: چهارشنبه ساعت: ۱۵-۱۳
نمره به عدد: ۱۹ به حروف: نوزدهم درجه ارزشیابی: ۴

اعضای هیات داوران :

ردیف	نام و نام خانوادگی	هیات داوران	مرتبه دانشگاهی	دانشگاه / موسسه	امضاء
۱	دکتر مصطفی بستاک	استاد راهنما	استاد	سازمان تحقیقات آموزش و ترویج کشاورزی	
۲	دکتر غلامرضا یآوری	استاد مشاور	استادیار	پیام نور	
۳	دکتر محمد خالدی	استاد داور	استادیار	موسسه پژوهش های وزارت جهاد کشاورزی	
۴	دکتر غلامرضا یآوری	نماینده تحصیلات تکمیلی	استادیار	پیام نور	

کرج، رجانی شهر، بلوار مودن
خیابان دانشگاه
کدپستی: ۳۱۴۹۹۶۸۱۴۳
تلفن: ۵۰-۵۰۱-۳۴۲-۰۲۶
دورنگار: ۵۰۲۵-۳۴۲-۰۲۶

شماره:

تاریخ:

پیوست:

اینجانب دانشجوی ورودی سال مقطع کارشناسی ارشد رشته گواهی می نمایم چنانچه در پایان نامه خود از فکر، ایده و نوشته دیگری بهره گرفته ام با نقل قول مستقیم یا غیر مستقیم منبع و ماخذ آن را نیز در جای مناسب ذکر کرده ام. بدیهی است مسئولیت تمامی مطالبی که نقل قول دیگران نباشد بر عهده خویش می دانم و جوابگویی آن خواهم بود. دانشجو تأیید می نماید که مطالب مندرج در این پایان نامه (رساله) نتیجه تحقیقات خودش می باشد و در صورت استفاده از نتایج دیگران مرجع آن را ذکر نموده است.

نام و نام خانوادگی دانشجو

تاریخ و امضاء

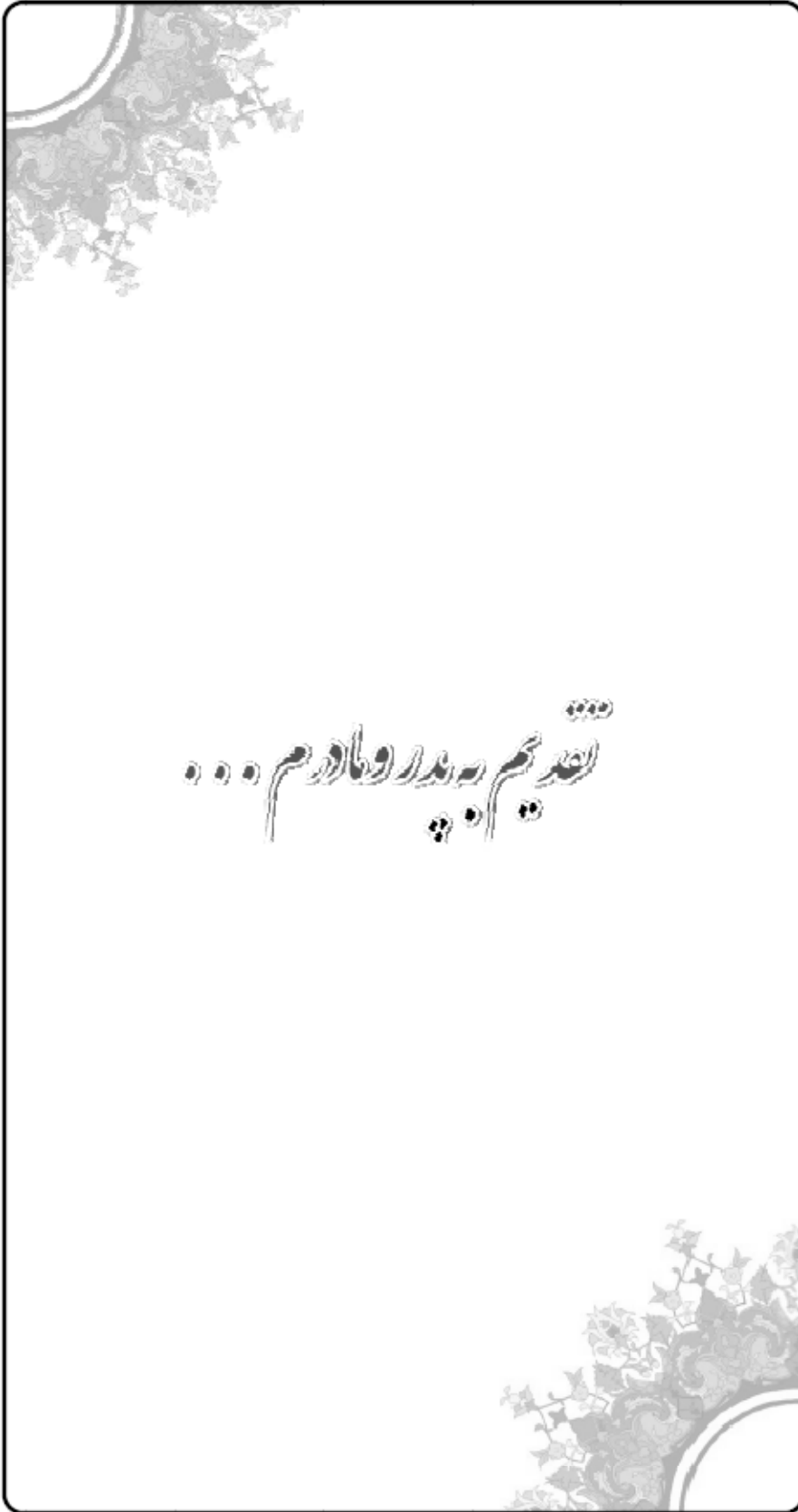
اینجانب دانشجوی ورودی سال مقطع کارشناسی ارشد رشته گواهی می نمایم چنانچه براساس مطالب پایان نامه خود اقدام به انتشار مقاله، کتاب، و ... نمایم ضمن مطلع نمودن استاد راهنما، با نظر ایشان نسبت به نشر مقاله، کتاب، و ... و به صورت مشترک و با ذکر نام استاد راهنما مبادرت نمایم.

ام و نام خانوادگی دانشجو

تاریخ و امضاء

کلیه حقوق مادی مترتب از نتایج مطالعات، آزمایشات و نوآوری ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه متعلق به دانشگاه پیام نور می باشد.

ماه و سال

بر خود لازم می دانم از جناب آقای دکتر مصطفی بستکی که در تمام مدت تحقیق و سوزاند در شد
و پیشرفت اینجانب تلاش نمودند، صمیمانه تشکر و قدردانی کنم.

و همچنین از جناب آقای دکتر غلامرضا یآوری که با ارائه راهنمایی های مدبرانه خود، مراد ارائه این
پایان نامه یاری نموده اند و جناب آقای دکتر محمد خالیدی که قبول زحمت فرمودند و داوری

این پایان نامه را بر عهده گرفتند، مراتب سپاس را ابراز دارم.

از پدر و مادرم که در تمام مراحل زندگیم پشتیبان و حامیم بودند صمیمانه تشکر می کنم.

چکیده

در حال حاضر ایران در فرایند پیوستن به سازمان تجارت جهانی قرار دارد. بدون تردید پیوستن به سازمان تجارت جهانی بخش های مختلف اقتصادی از جمله بخش کشاورزی و زیربخش های آن را تحت تأثیر قرار خواهد داد. هدف این تحقیق بررسی تغییر در تولید و صادرات دو محصول سیب و پرتقال بعد از پیوستن به سازمان تجارت جهانی است. تحقیق از نوع توصیفی - تحلیلی است که به روش کتابخانه ای انجام می شود. دوره زمانی تحقیق حدوداً از سال ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸ می باشد. برای این منظور ابتدا تابع تولید و صادرات این دو محصول طی دوره مورد بررسی با استفاده از نرم افزار **eviews** تخمین زده شد.

در مرحله بعد، عوامل معنی دار تاثیر گذار بر صادرات با استفاده از آزمون های **F** و **t** و از طریق **PVALUE**، مشخص شد. با توجه به اینکه پس از آزادسازی تجاری، قیمت های جهانی حاکم می گردند، در نتیجه؛ با جایگزین قیمت جهانی، مجدداً نسبت به تخمین تابع اقدام گردید.

نتایج نشان داد که با پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی تولید سیب و پرتقال هر دو طی دوره های مورد بررسی افزایش می یابند و لی در مورد صادرات وضعیت متفاوت است. به این ترتیب که با پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی، صادرات سیب افزایش و صادرات پرتقال کاهش می یابند.

واژه های کلیدی: سازمان تجارت جهانی، بخش کشاورزی، سیب، پرتقال، تولید و صادرات

فهرست

فصل اول: کلیات تحقیق

- ۱-۱- مقدمه ۲
- ۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق ۳
- ۱-۲-۱- سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی از کل تولید ناخالص داخلی به قیمت
- عوامل ۴
- ۲-۲-۱- بررسی میزان اشتغال در بخش کشاورزی ۵
- ۳-۲-۱- بررسی سهم صادرات کشاورزی در کشور ۶
- ۲-۱- هدف تحقیق ۹
- ۳-۱- سوال های تحقیق ۹
- ۴-۱- روش تحقیق ۹
- ۵-۱- دوره زمانی تحقیق ۱۰
- ۶-۱- کاربردهای متصور از نتایج تحقیق ۱۱
- ۷-۱- جمع بندی و نتیجه گیری ۱۱

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق

- ۱۳ ۱-۲- مقدمه
- ۱۳ ۲-۲- نگاه به کشاورزی از جنبه های مختلف
- ۱۷ ۳-۲- کشاورزی ایران قبل و بعد از انقلاب
- ۱۸ ۱-۳-۲- قبل از پیروزی انقلاب
- ۱۹ ۲-۳-۲- بعد از پیروزی انقلاب
- ۱۹ ۱-۲-۳-۲- دوره بدون برنامه مشخص اقتصادی
- ۲۱ ۲-۲-۳-۲- دوره با برنامه
- ۲۲ ۴-۲- سازمان تجارت جهانی، مبانی شکل گیری، اصول و قواعد
- ۲۳ ۱-۴-۲- مذاکرات ادواری گات
- ۲۳ ۲-۴-۲- نقش گات در تجارت بین الملل
- ۲۳ ۳-۴-۲- سازمان جهانی تجارت
- ۲۵ ۴-۴-۲- فرایند الحاق به سازمان جهانی تجارت
- ۲۶ ۱-۴-۴-۲- فرایند الحاق
- ۲۷ ۲-۴-۴-۲- درخواست عضویت ایران و سابقه آن

- ۲۸ ۵-۴-۲- موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت (گات)
- ۲۸ ۱-۵-۴-۲- اصول بنیادین گات
- ۲۹ ۲-۵-۴-۲- شفافیت
- ۲۹ ۳-۵-۴-۲- قابلیت پیش بینی
- ۳۰ ۴-۵-۴-۲- عدم تبعیض
- ۳۱ ۵-۵-۴-۲- تلاش مستمر در جهت آزادسازی تجارت
- ۳۲ ۶-۵-۴-۲- تجارت منصفانه
- ۳۴ ۶-۴-۲- بررسی مقررات مندرج در مواد مختلف گات
- ۳۴ ۱-۶-۴-۲- گات ۱۹۹۴: بخش اول
- ۳۴ ۱-۱-۶-۴-۲- شرط دولت کامله الوداد
- ۳۴ ۲-۱-۶-۴-۲- جدول امتیازات
- ۳۵ ۲-۶-۴-۲- گات ۱۹۹۴: بخش دوم (اقدامات غیر تعرفه ای)
- ۳۶ ۱-۲-۶-۴-۲- رفتار ملی
- ۳۶ ۲-۲-۶-۴-۲- رویه های تجاری غیر منصفانه
- ۳۸ ۳-۲-۶-۴-۲- محدودیتهای مقداری

- ۳۹ ۲-۴-۶-۲-۴- اعمال محدودیت های مقداری
- ۳۹ ۲-۴-۶-۲-۵- تراز پرداخت ها
- ۴۰ ۲-۴-۶-۲-۶- اعمال اقدامات مرزی
- ۴۱ ۲-۴-۶-۲-۷- ازادی ترانزیت
- ۴۱ ۲-۴-۶-۲-۸- ارزشگذاری گمرکی
- ۴۱ ۲-۴-۶-۲-۹- هزینه ها و تشریفات گمرکی
- ۴۲ ۲-۴-۶-۳- گات ۱۹۹۴: بخش سوم
- ۴۲ ۲-۴-۶-۳-۱- مذاکرات تعرفه ای
- ۴۳ ۲-۴-۶-۴- گات ۱۹۹۴: بخش چهارم
- ۴۳ ۲-۴-۶-۴-۱- اصول و اهداف
- ۴۴ ۲-۴-۶-۴-۲- تعهدات
- ۴۵ ۲-۵-کشاورزی و WTO
- ۴۷ ۲-۵-۱- تجارت جهانی کالایی
- ۴۸ ۲-۵-۲- تعرفه های سنگین و دیگر موانع تجاری
- ۴۹ ۲-۵-۳- مواجهه با ناهماهنگی های برنامه ای

۵۱ ۲-۵-۴- رشد صادرات جهانی

۵۳ ۲-۵-۵- همه منافع حاصل از آزادسازی

۵۴ ۲-۵-۶- کسب منافع آزاد سازی

۲-۶- بررسی تطبیقی رژیم واردات محصولات کشاورزی در ایران و مقررات دسترسی به بازار

۵۶ در موافقت نامه کشاورزی

۵۷ ۲-۶-۱- تعارضات موجود در قوانین عمومی

۵۷ ۲-۶-۱-۱- انحصار دولتی بازرگانی خارجی

۵۹ ۲-۶-۱-۲- گروه بندی کالاها، ممنوعیت ها و مجوزها

۶۱ ۲-۶-۱-۳- استانداردهای اجباری

۶۱ ۲-۷- مروری بر مطالعات انجام شده

۷۸ ۲-۸- جمع بندی

فصل سوم: روش و مدل تحقیق

۸۰ ۳-۱- مقدمه

- ۸۰ ۲-۳- روش های تحلیل صادرات
- ۸۱ ۳-۳- روش بکاررفته در این تحقیق
- ۸۲ ۱-۳-۳- آزمون کشف ناهمسانی واریانس
- ۸۳ ۲-۳-۳- آزمون کشف خودهمبستگی
- ۸۴ ۳-۳-۳- روش کشف توزیع غیر نرمال جزء خطا
- ۸۴ ۴-۳-۳- شکل تبعی غلط
- ۳-۳-۵- آزمون ثبات ضرایب (آزمون مجموع تجمعی خطاهای بازگشتی) (CUSUM) ۸۶
- ۸۷ ۴-۳- جمع آوری آمار و اطلاعات
- ۸۷ ۵-۳- جمع بندی

فصل چهارم: یافته های تحقیق

- ۹۰ ۱-۴- مقدمه
- ۹۰ ۲-۴- بررسی وضعیت موجود
- ۹۰ ۱-۲-۴- تولید سیب از سال ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸ میلادی

- ۹۱ ۴-۲-۲- تولید پرتقال از سال ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸ میلادی
- ۹۳ ۴-۲-۳- عرضه صادرات سیب از سال ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸ میلادی
- ۹۵ ۴-۲-۴- عرضه صادرات پرتقال از سال ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸ میلادی
- ۹۷ ۴-۲-۵- سهم تولید شده سیب توسط مناطق جهان (میانگین سالهای ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸)
- ۹۸ ۴-۲-۶- پنج کشور بالاترین تولید کننده سیب (میانگین سالهای ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸)
- ۹۹ ۴-۲-۷- سهم تولید شده پرتقال توسط مناطق جهان (میانگین سالهای ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸)
- ۱۰۰ ۴-۲-۸- پنج کشور بالاترین تولید کننده پرتقال (میانگین سالهای ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸)
- ۱۰۱ ۴-۳- برآورد تولید پرتقال با استفاده از الگوی نرلاو
- ۱۰۶ ۴-۴- برآورد تولید سیب با استفاده از الگوی نرلاو
- ۱۱۱ ۴-۵- برآورد عرضه صادرات پرتقال
- ۱۱۵ ۴-۶- برآورد عرضه صادرات سیب

فصل پنجم: نتایج و پیشنهادات

- ۱۲۲ ۵-۱- نتایج و پیشنهادات

۱۲۷

منابع و ماخذ

۱۳۲

پیوست ها

فهرست جداول و نمودارها :

- ۹۱ جدول تولید سیب از سال ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸ میلادی
- ۹۳ جدول تولید پرتقال از سال ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸ میلادی
- ۹۴ جدول عرضه صادرات سیب از سال ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸ میلادی
- ۹۶ جدول عرضه صادرات پرتقال از سال ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸ میلادی
- ۱۳۳ جدول وایت برای برآورد تولید پرتقال
- ۱۳۴ جدول بریوش - گاردفری برای برآورد تولید پرتقال
- ۱۳۵ جدول رمزی برای برآورد تولید پرتقال
- ۱۳۶ جدول وایت برای برآورد تولید سیب
- ۱۳۷ جدول بریوش - گاردفری برای برآورد تولید سیب
- ۱۳۸ جدول رمزی برای برآورد تولید سیب
- ۱۳۹ جدول وایت برای صادرات پرتقال
- ۱۴۰ جدول بریوش - گاردفری برای صادرات پرتقال
- ۱۴۱ جدول رمزی برای صادرات پرتقال
- ۱۴۲ جدول وایت برای صادرات سیب

- ۱۴۳ جدول بریوش - گاردفری برای صادرات سیب
- ۱۴۴ جدول رمزی برای صادرات سیب
- ۱۴۵ جدول مقادیر متغیرها در معادله نرلاو سیب
- ۱۴۵ جدول مقادیر متغیرها در معادله نرلاو پرتقال
- ۱۴۶ جدول مقادیر متغیرها در معادله صادرات سیب
- ۱۴۶ جدول مقادیر متغیرها در معادله صادرات پرتقال
- ۹۲ نمودار وضعیت تولید سیب طی سال های ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸
- ۹۳ نمودار وضعیت تولید پرتقال طی سال های ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸
- ۹۶ نمودار وضعیت صادرات سیب طی سال های ۱۹۹۴ تا ۲۰۰۸
- ۹۷ نمودار وضعیت صادرات سیب طی سال های ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۹
- ۹۸ نمودار سهم تولید شده سیب توسط مناطق جهان (میانگین سالهای ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸)
- ۹۹ نمودار پنج کشور بالاترین تولید کننده سیب (میانگین سالهای ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸)
- ۱۰۰ نمودار سهم تولید شده پرتقال توسط مناطق جهان (میانگین سالهای ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸)
- ۱۰۱ نمودار پنج کشور بالاترین تولید کننده پرتقال (میانگین سالهای ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۸)

فصل اول

کلیات تحقیق

«باتوجه به فواید حاصل از تجارت آزاد - که از حیث نظری مبتنی است بر تخصیص بهینه منابع و بسترسازی لازم برای تولید کالاها و خدمات بر اساس مزیت های نسبی کشورها- وبا توسعه روابط بین المللی، در دهه ی ۱۹۸۰ میلادی تعداد قابل توجهی از کشورهای در حال توسعه تغییرات وسیعی را در سیاستهای تجاری خود به عمل آورده و به سیاست آزادسازی تجاری روی آوردند و آن را به عنوان خط مشی اصلی و نو در استراتژی های توسعه خود اتخاذ نمودند. از این رو، در جهت گیری های بازرگانی و توسعه ای کشورهای یادشده الحاق به سازمان تجارت جهانی (WTO) بیش از پیش مدنظر قرار گرفت.

طی دهه اخیر اکثر کشورها بویژه کشورهای در حال توسعه به سازمان تجارت جهانی ملحق شده اند و در حال حاضر بیش از ۱۵۰ کشور در جهان در سازمان یادشده عضو می باشند.

نکته مهم اینکه عضویت در سازمان مزبور به مفهوم برخورداری از مزایای تجارت جهانی نیست بلکه زمینه سازی مساعد جهت اقدامات ضروری برای بهره گیری از تجارت جهانی از جمله گسترش رقابت، کاهش هزینه های تولید و تولید کالاها و خدمات قابل رقابت با کالاها و خدمات مشابه خارجی می باشد البته در صورتی که کشورهای عضو، اقدامات منطقی برای بهره مندی از مزیت های اقتصادی خود به کارنگیرند با باز شدن ورود کالاها ی خارجی لطمات جبران ناپذیری بر اقتصاد آنها وارد می شود.

شناخت مزیت های بالفعل و بالقوه بخش های مختلف اقتصادی و استفاده معقول از این مزیت ها یکی از گامهای بسیار مهم برای کاهش خسارتهای احتمالی و افزایش منافع ناشی از عضویت

در سازمان تجارت جهانی است. مطلب تکمیلی دیگر اینکه رشد حجم تجاری در روابط بین المللی و تأثیر آن بر فعالیت های اقتصادی و سیاستگذاری در اکثر کشورها، موجب گردیده تا کشورها نسبت به یافتن جایگاه و سهم بین المللی خود تلاش هایی متناسب با امکانات و قابلیت های تجاری بکارگیرند. لذا با توجه به مفاد فوق، انجام مطالعات و تحقیقات عمیق و مستمر در تمام بخش های اقتصادی از جمله بخش کشاورزی امری ضروری و بسیار مهم می باشد. « (جلالوند، ۱۳۷۸)

بر این اساس تحقیق حاضر در راستای بررسی تأثیر پیوستن به سازمان تجارت جهانی در مورد دو محصول باغی عمده صادراتی باغی یعنی سیب و پرتقال سازماندهی گردیده است. در این فصل ابتدا به بررسی اهمیت و ضرورت تحقیق خواهیم پرداخت در بخشهای بعدی به هدف تحقیق، سوال های تحقیق، روش تحقیق، دوره زمانی تحقیق و کاربردهای متصور از نتایج تحقیق و در پایان به نتیجه گیری و جمع بندی از مباحث مطرح شده در این فصل خواهیم پرداخت.

در این بخش اهمیت و ضرورت تحقیق از منظر جایگاه بخش کشاورزی در اقتصاد ملی به طور کلی و در چارچوب محصولات مورد نظر یعنی سیب و پرتقال، مورد بررسی قرار می گیرد. این اهمیت از جنبه های مختلف از جمله وضعیت سهم ارزش افزوده بخش در تولید ناخالص داخلی، اشتغال، سهم صادرات بخش کشاورزی بررسی خواهد شد.